

Tempoet tog Livet af „Vredens Dag“

Première paa Dreyer-Filmen i World Cinema

PREMIÈREN paa „Vredens Dag“ var imødest med største Spænding. Med Rette. Carl Th. Dreyer er et saa stort Navn inden for Filmen, at hans Tilbagevenden til aktivt Filmarbejde har Krav paa stor Interesse, selv om hans sidste Film „Vampyr“ og de godt og vel 10 Aar, der er gaaet siden dens Premiere og Talefilmens uhyre Udvikling i dette Tidsrum nok kunde give Anelser om, at Dreyer trods sine oplagte Fortjenester maaske alligevel ikke var den Mand, dansk Film af i Dag ventede paa eller trængte mest til.

Forestillingen Kl. 14 i Gaar i World Cinema havde samlet det mest repræsentative Filmspublikum, der længe har været set i en københavnsk Bio. Omtrent alle dansk Films store Navne var mødt op, og en Hærskare af Skuespillere og Filmsfolk. Stille fandt

Publikum deres Pladser og kikkede mod Loger og Midterækker, hvor Dreyers graa, kortklippede Hoved var at se, omgivet af de Kunstnere, der medvirkede i den ny Film. Hvidt lyste bag ham den gamle Skuespillerinde Anna Svierkiers Haar-pur. Der var andagtsfuld Stemmning, da Mørket sænkede sig. Der var anspændt Opmærksomhed, da Filmen begyndte — dejligt uden Fortekster, lige paa Emnet. Men det kan ikke forties — trods Hyldesttale og „Tak for Mesterværket“ efterfulgt af tre Hurraer, udbragt af Aage Barfoed — at der var megen Skuffelse at mærke, da det hele var forbi. „Vredens Dag“ havde nok interesseret, men den blev langtfra den store, gribende Oplevelse, man havde haabet, og da slet ikke noget Bevis for, at her kom den Mand, dansk Film savnede, den, der skulde være med til at sætte Liv i den kunstneriske danske Film. Tværtimod! Liv var det først og fremmest, der manglede i „Vredens Dag“, sprudlende, medrivende, knugende, betagende Liv.

Carl Th. Dreyer viste sig med sine kendte Fortrin og Fejl, som altid en stærk Personlighed, der prægede hver Enkelthed i Filmen. Hans Værk ejede skønne Momenter, særlig i dets udsøgte Billeder og deres ypperlige Afskæring, men den virkede græbende kedelig og uhyre trøttende ved sin Langsomhed, sin Omstændelighed, og fordi den egentlig ikke greb og rystede. Trods de voldsomme Begivenheder i Handlingen forekom den uendelig virkelighedsfjern, og den kendte Dreyerske Monotoni kunde ikke overvindes af Skønhederne og Skuespillerens Spil. De næsten kvaltes i hans Manér, og de store Oprtrin smuldrede væk ved hans Evne til at dramatisere selv den voldsomste Handling. Man imponeredes over Skønhederne; man glædede sig over Skuespillerens Indsats, men man spurgte: Hvorfor dog denne Film?

„Vredens Dag“ er bygget over den norske Dramatik og Teaterhistoriker Wiers-Jenssens virkningsfulde Skuespil „Anne Pedersdotter“. Stykket er Folkekomedie, drevent bygget med levende stigende, ja endog voldsom Scenehandling. Titelfiguren er en Primadonna-rolle, der blev en af Johanne Dybwads berømte Præstationer, vist her paa Folketeatret i 1909. Men Dreyer vil hverken have Folkekomedie eller Primadonnaspil ud af Stoffet, som egner sig til begge Dele. Det er uden aktuel Interesse, men selvfølgelig kan det levedegøres i begge Egenskaber. Dreyer søger den „psykologiske Realisme“, som det er sagt om ham, og samtidig tiltales han af Mystik og Uhygge. Mærkeligt er det, at baade han og Benjamin Christensen har denne Lyst til Scenerier med Pinsler og Heksebaal. Hørte det deres Periode til? Nu virker det uendelig forældet med Knibtænger og Hejsenhjul; vor Tid har andre og langt mere oprivende Grusomheder.

Den historiske Ramme om Filmen, der foregaar i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede, klæder Dreyers Kunst fortræffeligt. Han har inspireret Lis Friberg til ypperlige Dekorationer, og han gengiver dem som den Fotografens Mester, han er — og altid har vist sig at være i sine Film. Palladiums Cheffotograf, Carl Andersson, har været ham en fortræffelig Støtte og helt

opfyldt hans Intentioner, ikke mindst i de taagede Nattebilleder i Mosen, hvor de unge Elskende ses som Silhouetter. Det var Filmens mest betagende Virkning, men helt igennem er dens Billedbehandling fremragende, omend mørk og dystert som Filmens Grundtone. Ganske enkle er disse Billedvirkninger, og Figurene staar i dem som Skikkelserne paa de gamle Mestres Malerier. Dragterne er sorte og hvide, gerne draperet. Med alle Toner fra lyseste Hvidt til dyrestert Sort arbejder Dreyer, samtidig med, at Figurenes Plastik indarbejdes i Billedet med største Kunst. Men Dreyer lader sine Figurer arbejde langsomt, og

Thorikild Roose, som den døde Magister Absalon, Sigrid Nottendam og Preben Lerdorff som hans Mor og Søn.

nær han sætter Tale paa — ikke meget, hvad der er godt, da hans Øre er mindre sikkert end hans Øje — bliver Langsomheden frytindgydende. Personerne er som Statuer, der bevæger sig i halv Takt, eller med Filmsprog: det kan virke som *slow motion*. Saadan er Dreyers Stil, og den er svær at tage, fordi den er saa helt paa tværs af enhver moderne Livsytning. Tempoet i Filmen ejer ikke Stigning, ikke Fald, ingen vækkende Rytm. Store Oprtrin gaar i samme sindige Trav som Bipassager. „Vredens Dag“ mangler som Film i udpræget Grad iciterende Nerve. Det er dens Hovedskavank.

Skuespillerne er faa, men udsøgte — efter Dreyers Princip: Typen til Rollen. Det er særdeles virkningfuldt, ikke mindst her, hvor han har præsteret det Kunststykke at optage en Film, hvori ingen Kunstner har været sminket. Men hvad skader Sminke, rigtigt brugt? Kunstnerne spiller paa deres blotte Ansigt, og Ansigterne er af Dreyer valgt til Rollerne.

Nærbilledet spiller her som i hans „Jeanne d'Arc“ den altovervældende Rolle. Dreyer arbejder uhyre intenst med sine Kunstnere; han ligefrem besætter dem, til de har udtrykt, hvad han vil, og udtrykt det i hans i denne Film saare beherskede Spillestil. Kun uendelig smaa Nuancer er tilladt, et Blik, der skifter, et Øjenbryn, der hæves, en Læbe, der dirrer. Det kan være godt, men i „Vredens Dag“ er der Øjeblikke, hvor man ligefrem længes efter en voldsom Reaktion hos Kunstnerne. Men nej — Stilen tør ikke brydes, Tempoet ikke sættes op. Instruktøren har selvfølgelig sin Ret, men den kan være tvæget. Lisbeth Movin er den unge Præstekone Anne Pedersdotter, gift med den gamle Præst, og Valget er godt. Hun har de Øjne, der ideligt tales om; „uskyldige som et Barns og dog med Flammen luende dybest nede.“ For hende betød Anne Pedersdotter en Sejr, og især et Bevis for, at hun er andet end moderne ung Dame, som Teatret spiller hende ud som. Hun har Lidenskab i sig til mere, og det er en Fortjeneste af Dreyer at have vist det. Thorikild Roose og Sigrid Nottendam som Præsten og hans gamle, haarde Mor er ikke Dreyerske Opdagelser. Men de stod bombesikkert i hans Film og fyldte enhver Scene, de var i, med alt, hvad Instruktøren ønskede at faa frem: Præstens Svaghed over for Moderen og dennes Had til Sønnens Hustru, to gedienne Kunstnere. Preben Lerdorff havde den

vanstellige Rolle som Præstens Søn, der forelsker sig i sin Stedmoder, som er yngre end han. Han staar svagt, fordi han skal svigte i sidste Opgør, og Preben Lerdorff virker som Regel stærk. Dog havde Dreyer bibragt ham en sagsmodig Poesi, som han ikke før har vist. Olaf Ussing havde som den forhørende Munk i Hekseforhøret en Scene, hvor hans Replik virkede kold og skærende — her var Monotonien af Virkning. De ens sagte Replikker slog haardt. Det var fint. Albert Høeberg lagde sit magtfulde Ansigt og sit klangfulde Organ til Biskoppens Figur og gav Billedet Vægt alene ved at være med paa det. Sidst kommer vi til Anna Svierkier, der virkede bedst af alle. Lille, gammel og ynkelig var hun, men et Menneskeansigt, som Dreyer pressede for alt, hvad et lidende Morlilleansigt kan fortælle. Der savnedes ikke Kraft, for hun skal ingen Kraft have; her var kun den aflædte Menneskelighed tilbage. I hende blev „Vredens Dag“ gribende dog ikke mest i Pinselsscenen, men først og fremmest i de to Scener, hvor hun beder for sit Liv. Hos Anne, der hjælper hende, og hos Præsten, der støder hende væk. De var rørende. Anna Svierkier er den, man længst vil huske af Dreyers nye Film. Alene for hendes Skyld og for hans skønne Billedkunst er Filmen værd at se for alle, der er interesseret i dansk Film.

„Vredens Dag“ blev saaledes ikke, hvad man havde haabet. Palladium har dog alligevel gjort en prisværdig

Lisbeth Movin som Præstekonen Anne.

Indsats ved atter at give Carl Th. Dreyer Chancen for endnu en Gang at vise sit Ansigt — men det er Synd for Selskabet, at det ikke har mere Held med sine Forsøg. „Vredens Dag“ er intet Skridt fremad for dansk Film; den viser ikke Veje, der med Held kan befares — som saadan er den en Misforstaaelse, selv om danske Filmfolk kan lære meget af at se Dreyers Billedbehandling. „Vredens Dag“ er i Ondt og Godt et Udtryk for en betydelig Personlighed, allerede det placerer den paa en Særplads i Forhold til de fleste andre danske Film.

SVEND KRAGH-JACOBSEN